

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารและพัฒนาประเทศที่คำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน จะเห็นได้ชัดเจนก็คือการปฏิรูประบบราชการ ที่มุ่งหวังเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมและโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระทรวงยุติธรรมเป็นกระทรวงหนึ่ง que เข้าสู่การปฏิรูประบบราชการดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้น เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 เนื่องจากกระบวนการยุติธรรม ยังไม่มีหน่วยงานกลางในการประสานงาน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความยุติธรรม หรือถูกล่วงละเมิดสิทธิด้วยการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือช่วยบรรเทาปัญหาในเบื้องต้นทั้งในเชิงรุกและรับ จึงทำให้ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิขาดที่พึ่งในการเข้าถึงความยุติธรรม และภายใต้วิสัยทัศน์ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่ว่า เป็นองค์กรนำในการคุ้มครองสิทธิและเสริมสร้างวิถีชีวิตแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรมอย่างยั่งยืน ประกอบกับพันธกิจหลักของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ คือ

1. พัฒนาระบบกลไก กฎหมายและการให้บริการด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
2. พัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. สร้างกระบวนการในการแสวงหาความยุติธรรมโดยประชาชน
4. ประสาน ส่งเสริม พัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ
5. พัฒนาระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรด้านสิทธิและเสรีภาพ
6. พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงาน

ทั้งนี้ด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่าการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีบทบาทต่องานด้านความยุติธรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีการพัฒนางานยุติธรรมชุมชน และให้เข้าถึงความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน เดชา สังขวรรณ (2548) ได้เสนอความเห็นว่ ปัจจุบันแนวคิด

เกี่ยวกับงานยุติธรรมชุมชนได้ถูกนำไปพัฒนาเพื่อให้มีผลปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยหลายองค์กร ทั้งในภาครัฐและนอกภาครัฐ รูปแบบของงานยุติธรรมชุมชนไทยมีแนวทางการพัฒนาโดยอาศัย พื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทางการในส่วนที่มีหลักการที่เกี่ยวข้องและยึดโยงกับชุมชน เป็นต้น ว่างานการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนหรืองานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดย ผ่านกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยสาระสำคัญแล้วงานยุติธรรมชุมชนไทยในปัจจุบันมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ การเข้าถึงระบบความเป็นธรรมและความยุติธรรม การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในงานยุติธรรม กระบวนการควบคุมความประพฤติและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดในชุมชน กระบวนการเยียวยาและการชดเชยค่าเสียหายให้แก่เหยื่อหรือผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิด ทั้งนี้การเสริมสร้างศักยภาพของ ชุมชนและความพึงพอใจของชุมชนที่สะท้อนออกมาในความรู้สึกปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม การ รับรู้ถึงความเป็นธรรมและยุติธรรมและความรู้สึกรับรู้การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอย่างแท้จริงของสมาชิกใน ชุมชนต้องได้รับการตอบสนองโดยกระบวนการทัศน์ใหม่ของงานยุติธรรมที่เน้นบทบาทและความ สำคัญของชุมชนควบคู่ไปกับระบบงานยุติธรรมที่มีการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน เพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความยุติธรรม หรือถูกล่วงละเมิดสิทธิในด้านต่างๆ แต่ใน ขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ รับเรื่องราวร้องทุกข์หรือการเข้าถึงความต้องการต่างๆ ด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัญหา ดังกล่าวทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางด้านกระบวนการยุติธรรมได้ เช่น

1. การไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมาย และสิทธิเสรีภาพที่พึงมีพึง ได้โดยชอบธรรม
2. ความยากจนของประชาชนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรม
3. ประชาชนผู้เสียหายจากอาชญากรรม และจากกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ได้ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาตามหลักสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

เมื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย คือ การสร้าง ความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม โดยการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันแก้ไขข้อขัดแย้ง และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน จนเกิดความเป็นปึกแผ่นในทุกชุมชน ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ด้วย ความสมานฉันท์ เนื่องจากกระแสชุมชนเริ่มต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้น กระบวนการยุติธรรม

เชิงสมานฉันท์จึงเป็นการอำนวยความสะดวกทางเลือก ที่ช่วยให้ชุมชนเกิดการฟื้นฟูด้วยกระบวนการที่ไม่เป็นทางการ ไม่ใช่เป็นการทดแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

ดังนั้นเพื่อเกิดการพัฒนางานยุติธรรมชุมชนขึ้นจึงได้มีความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยา และกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นการดำเนินงาน ที่เกิดจากฐานความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ หน่วยงานของสถาบันวิชาการในส่วนภูมิภาค หน่วยงานภาคประชาชน และตัวแทนแกนประสานเครือข่าย / อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกันดำเนินงานมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนกับภาครัฐ เกิดเครือข่ายกิจกรรมในพื้นที่ ทั้ง 13 จังหวัด ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องในการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดลพบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสกลนคร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน จังหวัดตรัง จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส โดยผลสัมฤทธิ์ที่เห็นเป็นรูปธรรมจากการดำเนินงานของโครงการตั้งแต่ปี 2546-2550 คือ เกิดจำนวนแกนประสานเครือข่าย / อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพ กฎหมายเบื้องต้น การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนเครือข่ายสามารถจัดการกับปัญหาข้อพิพาท ในชุมชน ซึ่งบางพื้นที่ สามารถป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาได้ บางพื้นที่สามารถแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาให้คลี่คลายได้ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานนี้ได้ยึดกรอบแนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับงานยุติธรรมชุมชน (Community Justice) ตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วย “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” ที่เน้นกระบวนการกระจายความยุติธรรม และสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายให้แก่ประชาชนอย่างก้าวหน้าเสมอภาค โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างกลไกและระบบการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรวมทั้งกลไกการระงับข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ให้มีความสามารถในการพิทักษ์ คุ้มครองสิทธิและแก้ไขความขัดแย้งโดยความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ โดยเฉพาะ หน่วยงานในระบบงานยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบงานยุติธรรมอีก

ประการหนึ่งการลดจำนวนคดีความต่างๆ เข้าสู่กระบวนการให้น้อยลง เพื่อให้หน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ได้ดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 ที่ได้กล่าวถึง แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม มาตรา 81 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(1) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

(2) ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

(3) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญโดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย

(4) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

(5) สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

จากแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 81 จะเห็นได้ว่าในข้อ (1) เป็นการตระหนักถึงความสำคัญของประชาชนโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านกระบวนการยุติธรรม ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายและอาสาสมัครขึ้น ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยเครือข่ายและอาสาสมัครค้ำครองสิทธิและเสรีภาพ พ.ศ.2548 ดังนี้

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 กำหนดให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว และเท่าเทียมกันรวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน มาตรา 76 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม

และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 20 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง ให้สอดคล้องกับนโยบายที่รัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภา และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 32 กำหนดให้กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมเสริมสร้างและอำนวยความยุติธรรมในสังคม

ดังนั้น กระทรวงยุติธรรมจึงเห็นควรกำหนดระเบียบการดำเนินงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยสรุปความหมายของอาสาสมัครได้ ดังนี้

“อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ” หมายถึง บุคคลที่ได้รับคัดเลือกจากประชาชนหรือกลุ่มองค์กรประชาชนในชุมชน โดยให้ใช้ชื่อย่อภาษาไทยว่า “อสภ.” และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ บทบาท และสิทธิ หน้าที่ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

โดยสรุปบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครมี ดังนี้ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชน และชุมชนตระหนักในด้านสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ หรือเป็นผู้ประสานงาน ที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการจัดการความขัดแย้ง การระงับข้อพิพาทชุมชน และ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีที่มีเหตุความไม่เป็นธรรมในชุมชน

จากการที่ภาครัฐให้ความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และเกิดกลุ่มของประชาชนที่เข้ามามีบทบาทต่อการทำงานด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่ง รู้จักกันในนามของ “อาสาสมัคร” แล้วนั้น ในระยะที่ผ่านมา เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอาสาสมัครเองก็ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้คำปรึกษา ติดต่oprสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหน้าที่อื่นๆ ตามที่กรมมอบหมาย แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังมีความซับซ้อนรุนแรงขึ้น จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานจะต้องส่งเสริมงานอาสาสมัครให้มากขึ้นทั้งในด้านศักยภาพของอาสาสมัคร เพื่อให้สามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อจำกัดเรื่องบุคลากร ตลอดจนการพัฒนางานอาสาสมัครให้ครอบคลุมแก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครจะมีประสิทธิภาพสูงสุดได้นั้นหน่วยงานจะต้องส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประสานงาน เพราะการประสานงานมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานกล่าวคือ ในสภาพองค์การสมัยใหม่ที่มีโครงสร้างการบริหารงาน และการจัดองค์การที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน มักก่อให้เกิด

สภาพความยุ่งยากและความขัดแย้งกันในการบริหารงานได้ แนวทางที่มีความจำเป็นอย่างหนึ่งซึ่งก็คือ การประสานงานเพื่อให้การปฏิบัติงานระหว่างกันของบุคคลเกิดความเข้าใจที่ตรงกันต่อแนวทางในการทำงานตามนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนงาน รวมทั้งกระบวนการอื่นๆ ในการบริหารกิติมา ปรีดีติลล (2532) กล่าวถึงความสำคัญของการประสานงานไว้ว่า การประสานงานจะก่อให้เกิดการจัดขั้นตอนของการดำเนินงาน ซึ่งมีส่วนช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างราบรื่นและรวดเร็ว การประสานงานที่ดีจะช่วยให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีของการปฏิบัติงาน โดยลดปัญหาความซ้ำซ้อนกันในการทำงานได้ นอกจากนี้ การประสานงานยังมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

สมพงศ์ เกษมสิน (ธวัชชัย เมืองนาง, 2541, น. 10) ได้อธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประสานงานในการบริหารไว้ว่ามีอยู่ 3 ประการกล่าวคือ

1) การประสานงาน ช่วยให้ผลงานและคุณภาพของงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ หากการประสานงานของผู้ร่วมงานทุกฝ่ายไม่เป็นไปด้วยดี ไม่สอดคล้องต้องกัน ผลงานที่เกิดขึ้นย่อมขาดคุณลักษณะที่เหมาะสม

2) การประสานงานช่วยให้เกิดการประหยัดในการใช้ทรัพยากร และเวลาในการทำงาน ลดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกันลง

3) การประสานงานเป็นไปเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเดียวกันหรือระหว่างองค์การที่มาปฏิบัติงานร่วมกัน

ดังนั้นการที่อาสาสมัครจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของบทบาท ที่เขาได้รับได้นั้น ต้องมีการประสานงานที่ดีร่วมกันกับทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน และองค์การภาคประชาชน การประสานงานจะทำให้เกิดการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อน ซึ่งจะช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างราบรื่นและรวดเร็ว การประสานงานที่ดีจะช่วยให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครได้

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาตามโครงการส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการสามารถสร้างและพัฒนาเครือข่าย และแกนประสานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน /อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ครอบคลุมทั้ง 13 จังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549 โดยมีจำนวนรวม 329 เครือข่าย จำนวนอาสาสมัครทั้งสิ้น 7,044 คน ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1
จำนวน เครือข่าย และแกนประสานเครือข่าย/อาสาสมัคร
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตั้งแต่ปีงบประมาณ
2547 – 2549 จำแนกตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ปีงบประมาณ							
		2547		2548		2549		จำนวนรวม	
		เครือข่าย	แกนประสานเครือข่าย	เครือข่าย	แกนประสานเครือข่าย	เครือข่าย	แกนประสานเครือข่าย	เครือข่าย	แกนประสานเครือข่าย
1	อ่างทอง	1	44	13	364	11	166	25	574
2	ลพบุรี	1	53	9	187	11	167	21	407
3	ฉะเชิงเทรา	1	60	7	101	11	183	19	344
4	ขอนแก่น	1	87	9	219	11	170	21	476
5	สกลนคร	1	50	7	141	11	202	19	393
6	สุรินทร์	1	57	9	189	11	164	21	410
7	เชียงใหม่	1	108	10	243	11	164	22	515
8	ลำพูน	1	72	8	191	11	160	20	423
9	เชียงราย	1	228	9	394	11	227	21	849
10	ตรัง	1	65	8	162	11	148	20	375
11	ยะลา	1	176	16	309	32	417	49	902
12	ปัตตานี	1	93	4	103	30	464	35	660
13	นราธิวาส	1	187	5	110	30	419	36	716
รวม		13	1,280	114	2,713	202	3,051	329	7,044

ที่มา: ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาและกระบวนการยุติธรรม, 2550, น.3

จากตารางดังกล่าวพบว่า มีจำนวนเครือข่าย และจำนวนอาสาสมัครได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เข้าร่วมกระบวนการดำเนินงานต่างๆ ของโครงการ เช่น การเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ กฎหมายเบื้องต้นในชีวิตประจำวัน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการข้อพิพาท และข้อขัดแย้งในชุมชน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายยุติธรรมชุมชน และการจัดกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพ การจัดการระงับข้อพิพาท และข้อขัดแย้ง ในแต่ละเครือข่ายของตำบลที่เข้าร่วมกิจกรรม และมีการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ ปัญหาการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ฯลฯ โดยมีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายจำนวนมาก นอกจากนั้นยังพบว่า ประชาชนเกิดความตระหนักและสนใจ เรื่อง การส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การจัดการปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่มากขึ้น ชุมชนเกิดการรับรู้ถึงปัญหาและความต้องการต่างๆ ในพื้นที่ อันนำไปสู่การขับเคลื่อนผลักดันให้เกิดกลไกในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้อาสาสมัครตามโครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนนำร่องด้านการระงับข้อพิพาทหรือ เรียกอีกอย่างว่า “แกนประสานเครือข่ายชุมชน” ซึ่งหมายถึง อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งเป็นบุคคลผู้เสียสละและมีความตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทนแต่อย่างใด ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถในการป้องกันรักษา หรือระงับรักษาอำนาจอันชอบธรรมของตนเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นให้การรับรองไว้ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการศึกษาและการฝึกอบรมจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มาตั้งแต่ ปี 2547-2550

จากการร่วมดำเนินงานกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมกับการทำงานร่วมกับอาสาสมัครในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ตั้งแต่ ปี 2546-2550 โดยได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อโครงการและเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานมาเรื่อยๆ สรุปได้ดังนี้

- โครงการศึกษาชุมชนต้นแบบสมานฉันท์ ปี 2546
- โครงการศึกษาและพัฒนากระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในโครงการนำร่อง (ต่อเนื่อง) รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบและขยายสู่ชุมชนใหม่ ปี 2547
- โครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ปี 2548

- โครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนนำร่องด้านการระงับข้อพิพาท ปี 2549

- โครงการส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ปี 2550

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา 5 ปี ในพื้นที่จังหวัด พบว่า

ปี 2546 เป็นปีแรกที่ได้มีการศึกษาวิจัย เรื่องศึกษาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทกรณีศึกษาชุมชนต้นแบบสมานฉันท์เพื่อค้นหาต้นทุนทางสังคมของชุมชนต้นแบบ โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่ที่ 2 ต.บ้านแห อ. เมือง จ.อ่างทอง

ปี 2547 ได้ศึกษาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและศึกษาเปรียบเทียบในโครงการนำร่อง 1 ตำบล คือ 6 หมู่บ้าน ของตำบลบ้านแห อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง เพื่อศึกษารูปแบบการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชุมชน

ปี 2548 ได้มีการขยายผลการศึกษาออกไปครอบคลุมทั้งอำเภอเมืองโดยใช้ ชื่อว่าโครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ด้านการระงับข้อพิพาท 14 เครือข่าย หรือ 14 ตำบลของอำเภอเมือง เพื่อสรรหาแกนประสานเครือข่ายอาสาสมัครของอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ได้ จำนวน 330 คน มีการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการระงับข้อพิพาทและการมีคู่มือในการดำเนินงานและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับ อบต./เทศบาลในการป้องกัน ฝ่าละอองธุลีพระบาทและแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนของ 14 ตำบล/เครือข่าย

ปี 2549 ได้ดำเนินการขยายผลต่อไปอีก โดยใช้ชื่อว่า โครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนนำร่องด้านการระงับข้อพิพาท และได้ขยายพื้นที่ดำเนินการออกไปอีก 1 อำเภอ คือ อำเภอโพธิ์ทอง โดยคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการทั้งหมด 11 ตำบล ของอำเภอโพธิ์ทอง คือ ตำบลอ่างแก้ว ตำบลอินทประมูล ตำบลบางพลับ ตำบลบางระกำ ตำบลองครักษ์ ตำบลโคกพุทธรักษ์ ตำบลยางซ้าย ตำบลทางพระ ตำบลสามง่าม ตำบลบางเจ้าฉ่าและตำบลคานหยาต ซึ่งมีการคัดเลือกตัวแทนของแต่ละตำบลเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายในการดำเนินงานของแต่ละตำบล และจะมีการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกเครือข่ายของตำบลทั้ง 11 แห่งนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านแนวคิดของกระทรวงยุติธรรมที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม กลไกการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในชุมชน บทบาทภารกิจของเครือข่าย ระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยเครือข่าย/อาสาสมัครและกฎหมายที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่

ปี 2550 มีการวิเคราะห์ชุมชนโดยมีอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นแกนหลักในการดำเนินงานเพื่อค้นหาปัญหาความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้ง และการจัดการ

ความขัดแย้ง ตลอดจนการวิเคราะห์ศักยภาพและภูมิปัญญาของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน จากการจัดเวทีเรียนรู้ในชุมชน

การปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจังหวัดอ่างทองนี้ ได้รับมอบหมายจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้ปฏิบัติหน้าที่ โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2549, น. 41)

1) เป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การระงับข้อพิพาท และการจัดการความขัดแย้ง รวมทั้งสามารถแนะนำให้ประชาชนผู้ประสบปัญหา รู้จักช่องทางในการขอความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหา

2) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้- เข้าใจ ว่าถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การระงับข้อพิพาท และการจัดการความขัดแย้งจะสามารถป้องกันและแก้ไขได้อย่างไร

3) เป็นผู้ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ และกระตุ้นให้ประชาชนรู้- เข้าใจ และตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการจัดการความขัดแย้ง

4) เป็นผู้แจ้งข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีที่เกิดความไม่เป็นธรรมในชุมชน

5) สร้างเครือข่ายการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการจัดการความขัดแย้งภายในชุมชน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอาสาสมัครที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องจะสามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้งของชุมชนได้บ้างก็ตาม แต่ก็ยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และการจัดการปัญหาความขัดแย้ง นอกจากนี้ตัวแทนของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (ยุพิน วงศ์เยาว์, 2550) ได้กล่าวถึงปัญหาและข้อจำกัด อาทิ

1) ผู้นำอย่างเป็นทางการไม่ได้เข้าร่วม ทำให้ความร่วมมือลดน้อยลง (เฉพาะบางพื้นที่) และขาดความต่อเนื่องในการทำงานจากผู้นำในชุมชน

2) ประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และเรื่องกฎหมาย ประชาชนมีความรู้น้อยมากและไม่รู้ช่องทางในการให้ความรู้ ประสานงานเพื่อรับความช่วยเหลือเพื่อส่งต่อการดำเนินการ

3) อาสาสมัครยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ในชุมชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

4) งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐน้อย จึงใช้ทุนทรัพย์ที่มีอยู่ของตนดำเนินงาน

5) หน่วยงานอื่นที่เป็นภาครัฐไม่ยอมรับและไม่ทราบบทบาทอาสาสมัครฯ

6) ขาดการประชาสัมพันธ์ทำให้ชุมชนไม่เข้าใจ โครงการฯ ในเรื่องบทบาทและภารกิจของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

7) ระยะเวลาในการทำงานน้อยและเร่งรีบ และ

8) การจัดอบรมของราชการเยอะมาก แถมกระจุกในช่วงเดียวกัน เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อาสาสมัครที่ปฏิบัติหน้าที่ได้สะท้อนปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ เกิดการประสานงานที่ไม่ดีระหว่างกัน เช่น ปัญหาของผู้นำทางการที่ไม่เห็นความสำคัญ ปัญหาหน่วยงานในพื้นที่ ปัญหาจากหน่วยงานของอาสาสมัครเอง เช่นการจัดอบรมที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งปัญหาการประสานงานอาจนำไปสู่การลดความตระหนักถึงหน้าที่ บทบาท และอาจเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเป็นอาสาสมัครได้

การให้ความสำคัญต่ออาสาสมัคร เพื่อให้อาสาสมัครกลายเป็นองค์กรเป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคม เป็นบุคลากรที่มีความรู้ มีทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อมีแนวทางการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพได้นั้น หากมีการพัฒนาการประสานงานที่ดีและเกิดประโยชน์ได้นั้น ต้องอาศัยการมีเครือข่ายการประสานงานที่ดีและการประสานงานมีประโยชน์ดังนี้ (วีรพงษ์ ชื่นภักดี, <http://www.wutthi.com/forum/index.php?topic=1305.0>)

1. ช่วยให้งานบรรลุปเป้าหมายได้อย่างราบรื่น รวดเร็ว
2. ประหยัดทรัพยากรในการบริหารทุกประเภท โดยเฉพาะเวลาในการทำงาน
3. ช่วยลดข้อขัดแย้งในการทำงาน การทำงานซ้ำซ้อน ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ
4. สร้างความสามัคคีและความเข้าใจในหมู่คณะ เสริมสร้างขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึง ลักษณะการประสานงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าที่ผ่านมาได้มีลักษณะการประสานงานอย่างไรบ้างและมีปัญหาที่เกิดจากการประสานงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ และ ศึกษาทัศนคติของอาสาสมัครต่อแนวทางการพัฒนาการประสานงาน โดยมีปัจจัยต่างๆ เช่น เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม มีความสัมพันธ์กับ ลักษณะการประสานงานและปัญหาที่เกิดจากการประสานงาน รวมไปถึงแนวทางในการพัฒนาการประสานงาน ในอันที่จะช่วยส่งเสริมงานของอาสาสมัครให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างไร และมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างต่อแนวทางการพัฒนาการประสานงาน เพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติงานด้านการประสานงานตามภารกิจหลักของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการประสานงานและปัญหาที่เกิดจากการประสานงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของอาสาสมัครต่อแนวทางการพัฒนาการประสานงาน

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการประสานงาน ที่นำไปสู่การปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีประเด็นพิจารณาหลัก 2 ประเด็น คือ

1. ศึกษาลักษณะการประสานงานและปัญหาที่เกิดจากการประสานงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

2. ศึกษาทัศนคติของอาสาสมัครต่อแนวทางการพัฒนาการประสานงาน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาสาสมัครที่ได้เข้ารับการอบรมเตรียมความพร้อมการเป็นอาสาสมัครจากโครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนนำร่องด้านการระงับข้อพิพาท ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2547 – 2550

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เครือข่าย หมายถึง เครือข่ายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

เครือข่ายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่ได้มีการรวมตัวกันจัดตั้ง หรือกลุ่มองค์กรที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพร่วมกับหน่วยงานอื่นจัดตั้งขึ้น อาทิ เครือข่ายวัฒนธรรมเพื่อสิทธิเสรีภาพ จัดตั้งขึ้นทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค หรือประเทศ โดยสมาชิกของเครือข่ายมีสถานภาพเช่นเดียวกับอาสาสมัคร

อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หมายถึง ประชาชนที่มีความสนใจและสมัครใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการอบรม การพัฒนาและช่วยเหลือ ต่อกิจกรรมต่างๆ ของ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยผ่านโครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนนำร่องด้านการระงับข้อพิพาท ของศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

งานยุติธรรมชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่หวังให้มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยการคิดจากปัญหาที่ภาครัฐเห็นและอยากให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในงานด้านกระบวนการยุติธรรม

ลักษณะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หมายถึง ลักษณะของงานที่อาสาสมัครปฏิบัติจริงในชุมชน ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครต่อชุมชน คือ

1) เป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การระงับข้อพิพาท และการจัดการความขัดแย้ง รวมทั้งสามารถแนะนำให้ประชาชนผู้ประสบปัญหา รู้จักช่องทางขอความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหา

2) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้- เข้าใจ ว่าถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การระงับข้อพิพาท และการจัดการความขัดแย้งจะสามารถป้องกันและแก้ไขได้อย่างไร

3) เป็นผู้ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ และกระตุ้นให้ประชาชนรู้- เข้าใจ และตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการจัดการความขัดแย้ง

4) เป็นผู้แจ้งข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีที่เกิดความไม่เป็นธรรมในชุมชน

5) สร้างเครือข่ายการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการจัดการความขัดแย้งภายในชุมชน

การประสานงาน หมายถึง การะบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน ระหว่างคนกับคน คนกับองค์กร องค์กรกับองค์กร ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ระหว่างการใช้งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ระหว่างกระบวนการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างประสานสอดคล้องกัน

ลักษณะการประสานงานและปัญหาที่เกิดจากการประสานงาน หมายถึง รูปแบบ หรือวิธีการ การปฏิบัติงานด้านการประสานงานและข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นจากการประสานงาน ได้แก่ ระบบการติดต่อสื่อสาร, บรรยากาศในการทำงาน, การทำงานสอดคล้องกัน, เป็นไปตามเป้าหมาย

ทัศนะต่อแนวทางการพัฒนาการประสานงาน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการพัฒนาการประสานงานของหน่วยงาน ได้แก่ 1. การจัดทำแผนและหน้าที่การทำงาน 2. การติดต่อสื่อสาร 3. การพัฒนาบุคลากร 4. การใช้คณะกรรมการกลาง 5. การติดตามผล 6. การใช้เจ้าหน้าที่เฉพาะและหน่วยงานแนะนำ 7. การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 8. การใช้วิธีงบประมาณ 9. การจัดให้มีการบำรุงขวัญ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หมายถึง หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ในกำกับ กระทรวงยุติธรรม ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดำเนินการและส่งเสริมการระงับข้อพิพาทในสังคม ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมาย จัดทำระบบมาตรการและดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมไปถึงการส่งเสริมดำเนินการและปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน